

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 45. De definitione & diuisione depositi: deq; obligationibus ac
actionibus quæ ex eo oriuntur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78332](#)

rio in quo is inseruit, attentaque multitudine aut raritate eorum, qui ad illud exhibendum offeruntur, constitui solet eo tempore, eoque loco in quo exhibendum est. Hoc patet, quia merces rationem haber pretij, ac iustum premium si non sit lege taxatum, ex communis estimatione (prone hab. itum est in praecep. cap. 15. docum. 2.) judicandum est, secundum quam ex sequenti documento tertio, latitudinem habet iusti, medijs, & summi. Vnde intelligitur, quia premium ex eo quod sit iustum, non definit esse iustum: famulum cui constituta est, solvit; merces non credens limites iusti pretij, nihil amplius posse vel exigere tanquam sibi debitum: vel si ei non concedatur, occulte accipere de bonis domini in compensationem suorum obsequiorum.

S E C U N D U M documentum est. Si merces minor infima constituta sit, utrum famulo, restituendum est ei incrementum vñq; ad limites iusti pretij. Hoc patet, quia nulla est ratio cur minore mercede seruire debeat, quam communiter ceteri. Immo, vt addit in cit. diffut. Molina, §. Quod itaque, si compulsus fuit seruire in iustis, restituendum est illi vñquead iustum premium medium: quia velle potest non locare se pro iusto prelio infimo, ad id que habet ius. Patitur tamen exceptionem hoc documentum, vt adhuc idem ibid. addit, quando quis non indiget ministerio talis famuli & tantum ad preces ipsius, vel alterius ipsius misericorditer suscipit, & sustentat, donec inueniat cui pro mercede seruia. Si tamen interea comperiret, operari puerum sibi esse, lucrumque ex eis caperet, teneretur ei iuxtam perceptam utilitatem iustum stipendium tribuere, cum æquitas id postuleret, nec obliter misericordia quam in eum exercet.

T E R T I U M documentum. Quando ex contractu locationis (vt communiter soler) famulo debetur sustentatio, eam debere tales esse, quia constitutus similibus famulis suppeditati. Eadem enim ratio est de ea ac de mercede. Vnde Molina à peccato excusat famulum, cui non datur sustentatio qua perueniat ad eam mediocrem aut infinitam, quia ordinare dari solet, excusat inquam si aliquid occulte a domino accipiat quo id compensetur: ratio est, quia accipit id quod sibi debetur nec solvit: quodq; aliter, vt supponimus, obtinere non potest, nisi nimirum non concedetur pecunia, aut non sine rubore, a liuore periculo peti potest, aut si in iudicio petatur, plus in obtinendo insumentur, plusq; molestia accipietur, quam res valet.

Q U A R T U M documentum est. Eum non teneri ad restitutionem, cui aliquis seruit stipendio minore iusto, condonando incrementum, siue propter beneficia accepta, siue viamiciam illius sibi conciliat; cocepta spe maioris boni ab ipso, aut ipsius intercessione obtinendi. Ratio est, quia tunc non est nuda locatio, sed permista cum donatione decrementi pretij iusti. Neque obstat quod locator forte frustrabit ea spe, quia ductus, donavit: quia donavit quidem in eum finem, non tamen sub ea conditione, vt si illum non conserueretur, donatio redderetur nulla.

Q U I N T U M documentum. Iustum censi mercedem constitutum ministerii officiorum ad quia obeundam pro ea, multi reperiuntur, seque offerunt; etiam si non sit sufficiens ad competentem sustentationem. Hoc probatur, quia illud premium communi estimatione iustum merito censetur, quod non solet tanquam insufficiente recusari, aut uno recusante statim adest alius qui admittat. Sicutque vt ibidem §. Vt hec, Molina notat, excluduntur excusationes eorum qui gerunt officia regalia, aut alia publica, aut nobilibus inferuentibus comitando ipsos, aut ipsorum vxores; aut alia munia obeantes in dominibus ipsorum, occulte de bonis regis, aut aliorum quibus seruunt, accipiunt aliquid, cauantes stipendium sibi dari sic tenue, vt nequeat feillo sustentare, tanquam ea sit causa sufficiens ad ipsos excusandos ab onere restituendi.

S E X T U M documentum est. Eos qui alicui seruunt nulla certa mercede constituta, si obsequia præstent, quæ communiter solent certa mercede constituta præstari, qualia sunt bubulcorum, pastorum, aurigarum, & similium, quantumuis mercedem arbitrio domini reliquerint, illis

tamen eam soluendam esse pro iisdem ministeriis iustum, in ea regione consuetam. Ita enim ratio aperte postulat. Si vero sint alia obsequia, qualia sunt multa quæ nobilibus exhibentur, videndum esse quid confuetudo regionis ferat, & in servientium, ac eorum quibus seruunt, obsequiorumque qualitas exigat. Nam interdum obsequia eiusmodi sunt, vt sufficienter compensari censemur, si famulo competens in vicetu, & vestitu sustentatio præbeatur. Sic enim Principes de rigore iustitia pro obsequiisque exhibent ipsis pueri honesto loco natu, quos parentibus efflagitantibus in suam familiam admiserunt, non censemur plus debere, quam vt illos honeste sustentant vestiant, aulicisque, & urbanis moribus instituant, atque habiliores ad maiora obsequia, & munia reddant. Interdum vero obsequia eiusmodi sunt, vt vltia competentem vicetu & vestitum, debetur pro illis retributio, qua facienda est ad æqualitatem pro ratione temporis, & eorumdem obsequiorum qualitate. Cui debito nobiles plerumque sanas facere solent exhibendo famulis fanorum, quo promoueantur ad officium aliquod lucrosum.

V L T I M U M documentum est. De posteriori genere famularum idem dici posse, ac dictum est prius, numerum si aliqua de bonis dominorum, ipsis iuste invitis, libi vñsurpet, aut male consumant, & peccate, & ad restitutionem teneri. Quadre serio monendi sunt confessario, & instruendi de ratione restitutio, si opus sit. Excusari autem, & à peccato, & à restitutione, si capiani in compensationem iustum, nempe, quia, cum non administrerent ipsis ad vicetum & vestitum necessaria, quidam alii dominibus communiter solent ac debent similium famulae submisari; tantum de bonis dominorum accipiant, quantum ad compensationem talis iniuria requiritur, neque plus. Quod tamen aduertere locum non habere quando sine maximo suo rubore, aut alio notabilis detimento, necessaria sibi ad vicetum, & vestitum, famuli ipsi petere possunt a domino, qui non recusaret. Nam inter conditiores licet compensationis, illa vna est, quod res debita nequeat aliter quam per eam obtineri.

TRA TAT V S VII.

De deposito & de pignore seu hypotheca.

E deposito in iure Canonico, lib. 3. Decretalium, titulus est 16. & in iure Civili Digestis libri 16. titulus 3. ac Cod. libri quarti tit. 34. Depignore autem seu hypotheca in iure Canonico est tit. 21. libri tertii Decretalium, & in iure Civili Digestis libri 20. in sex titulos distinctus: & Cod. tit. 14. & aliquot sequentes in libro 8. De quoque autem eorum, vt de praedebitibus docimur. Primo, quid & quotuplex sit. Secundo quæ obligations ac actiones ex eis oriuntur. Tercio, cuius damno res pereat aut deterioretur in illis. Quartu, quomodo finiantur: addendo tamen aliqua de partis, & distinctione pignorum seu necessaria pro praedi. Doctores autem idem de his contractibus agunt, qui de precedentibus, & inter ceteros Ludovicus Molina copiose, à disput. 522. ad 539. sape memorati tractatus secundi.

C A P V T X L V .

De definitione & divisione depositi: deg. obligationibus, ac actionibus quæ ex eo oriuntur.

S V M M A R I V M .

- 556 Definitio depositi, & quomodo per eam distinguatur à reliquo contrahibilius.
 557 Depositum est tantum in bonum deponentia: & quomodo interdum induat naturam aliorum contractuum.
 558 Quatenus posse, aut non posse depositarius viri re apud deposita.

559. De-

- 559 Dep sito conuenit, tum non fieri in re propria, tum esse omnino gratuitum.
 560 Depositum aliud iudiciale, aliud prius tum, quod varium est, tum ex parte rei depositi, tum ex parte depositarii, tum etiam ex parte depositarii.
 561 Obligationes que oriuntur ex deposito.
 562 Actiones que dantur ratione depositi.

Definitio depositi.

S E C T I O N I.

Depositum ex lege i. in principio, ff. Depositum, est id quod custodiendum alteri datum est, eo videlicet significante custodiā se suscipere. Quod addo, quia non esset satis rem simpliciter posuisse in ipsius domo. Quae definitio est quidē depositum prout res: sed fatus indicat quid sit prout contractus, nimirum esse quo aliquid alteri tributur custodiendum, isque significat se custodiā suscipere. Ex eadem autem intelligitur primo, quod cum per depositum res depositario committatur tantum, ut eam custodiat, ex natura depositi, neque rei depositi dominium, neq; illius vsum fructum transire ad depositarium, in eoque ipsum distinguitur a contractibus, de quibus dictum est haec tenus. Per eos enim transferitur, vel dominium tam directum quam utile, vt per mutuum, & emptionem, vel saltem ville, hoc est, vslis vel vsum fructus, vt per commendatum, & per locatum. Distinguuntur etiam a pignore, seu hypotheca, quia etiam si pignoris vslis non concedatur, ne nec depositi ipsum tamen datur gratia cautionis, & secundatis pro debito, non autem depositum, sed solum ad custodiā rei que depositum.

Intelligitur secundō, depositum natura sua fieri tantum in bonum depositum, non autem depositarii, nisi cum ipsum degenerat in alium contractū, vt cum depositi apud te pecuniam, aut aliam rem vsl confundibilem, vt frumentū, oleum, vinū, data tibi facultate vrendi illis si vslis, tantumdem postea redditurus cum portueris, de depositū induit rationem mutui, statim aeo vti coperis, vt notari Nauar. in Ench. c. 17. n. 180. in fine. Similiter si quis apud me deposituerit vestem, vel aliud non consumptibile vsl, cum facultate vrendi, aut etiā distrahendi si voluerit, statim ac vslis fuerit, rationem induit commodati, & cum primum distraxero, rationem accipit venditi, ita ut tunc res deposita periens depositario pereat, tāquam ei in quem translatum est dominium, iuxta legem Si quis nec causam, & legem Rogasti, ff. De rebus creditis, si certum petatur.

Ante vslum autem vel distinctionem, in illis casibus nō mutari naturam depositi, colligitur ex legi si faculum, & ex lege Die sponsalorum, ff. Depositi. Et hac ratione confirmatur, quia huiusmodi concessione facta, depositarius non suscepit depositum vt eo vteretur, tanquam adeptus illius dominium, sed vt si velerit, vti libere posset, tanquam cureris de domini consensu. Sicque eadem concessio non obstat quin penes depositorem perseveret libera potestas repetendi de positum quando vlererit, ante quam depositarius eo vtratur, in quo distinguuntur a commendante, & multo magis à vendente, cui non est liberum, rem concessam repetere ante tempus expresse, vel tacite confitutum, vt habuitur est in praed. tract. cap. 37. dub. 1.

Intelligitur tertio, non licere depositario vt re deposita contra domini voluntatem, sed viendo peccare contra septimum preceptum tanquā vsluprato ei aliena inuitu domino, quandoquidē in ipsum, neq; directum, neq; vtilē dominium translatur est: & ideo si talis vslis sit pretio estimabilis, vt est equi, vslis. &c. teneret solvere tale pretio.

Exculabitur tamen primo, si bona fide credat depositorem ratiū habituum talem vslum, etiam si poeta constet duplicitus, atq; eo ita volente, oporteat eundem vslum compensare. Secundo, si talis vslis sit in bonum eiusdem depositoris, vt e.g. depositus quis vsl est apud me, si q; ea non vsl interdum, à tineis corroditur, aut nisi libris depositis vsl, capient ex puluere detrimentum, aut sequuntur semper manere in stabulo, aliquid dñi patientur. Adhac, ex lege In naue Sanfeij, ff. Locati (quo pertinet late tradita à Molina dis. 523. & 524.) quandocumq; res deposita con-

fstant in numero, pondere, & mensura, vt pecunia, vel frumentum, vel vnum, tradunturque non obligatae, sed non clausae, & abesse prohibitione ne vitetur illis, tenentur tantummodo reddere alias eiusdem speciei, & bonitatis. Ideoq; non est de se peccatum talibus vti, & illas consumere, dummodo quandocumq; deponens petiebat depositis, restituans pares in eadem copia, & aquilis bonitatis, præclaram cum id cedar in commodum ipsius depositoris, quodquidē illas inde habet asecuratas erā de casu fortuito. Quidquid enim depositarius ita acceperit, tenetur restituere, quantumcumq; unq; alias esset de depositis peritum, si depositarius illud non accepisset.

Ceterum vt commodato, sic deposito conuenit, non confundere in re propria depositarii. Et ita si furto, vel vi sublata est res mca, & ei data est, illam apud me depositar nesciens esse meam, non teneat legibus de depositarij: quia tantum recuperari rem meam. Ita habetur ex lege Qui rem suam, ff. Depositi. Convenit etiam deposito esse omnino gratuitum ex natura sua, adeo vt mercede interveniente, accipiat rationem locationis & conductionis: qui enim pro mercede rem libi comitam custodit, locat operam suam & industria ad eamdem rem custodiendam, iuxta legem primā, §. Si vestimenta, & §. Si quis se-
559. um, ff. Depositi. Vnde sequitur officium depositarii esse mere gratuitum. Neq; aduersatur quod in Cap. Bonafides De deposito dicitur, depositarii obligari etiam ex culpa leui, quando mercedem accipit ad custodiā depositi, quia late ibi sumitur depositarii nomen, pro co-
iam qui degenerauerit in locatuum.

Dicitur de ipso.

S E C T I O N I I.

Iam depositum quoddam est iudiciale, & quoddam priuatū. Illud est, cum res aliqua litigiosa sub hac conditione traditur depositario (quem vocant equefum) vt eam custodiat & retineat, donec ex litis decisione constet cui cuī suis fructibus debeatur. De quo in cap. Examina-
ta, De iudicis, & in lege licet, ff. Depositi, videlicet Molina dis. 522. Sed non est in presentia de illa sermo; sicut nec de eo quod causa vitandum vslutatum sit, quando creditor recusa accipere debiti solutionem, & ideo debitor ad eundem cursum vslutatum signat eam, deponitq; in publica, vel in sacrae de, ex lege Acceptum, Cod. De vslis. Et enim taliū consideratio propria est eorum qui causas agunt in foro externo. Priuatū vero depositū est, quod simpliciter fit custodia gratia apud quēcumq; priuatū, de cuius fidilitate confidimus. Et variū est pro varietate, siue rei deposita, siue depositoris, siue depositarii. Res autem deposita hoc genere depositi (ex glossa ad Cap. Bonafides, Deposito verbo Decupa, sub fine) est tantum, vel aliquia mobilis, vt vestis, liber &c. vel aliquae mouens, vt bōs, equus, &c.

Iam res mobilis, vel est vsl consumptibilis, vel nō est, vt libri, arma, vestes, ac vsl consumptibilis potro, vel est pecunia, vel alia res in mensura, aut pondere consistens, vt vnum, frumentum, as, plumbum, &c. denum pecunia, vel est numerata, vel non numerata, sed obsignata clausave aliquo sacculo. Atque depositus vel vt eadē numero teddatur, vel vt alia ciudem speciei, & in aestimatione, functione vslq; aqualis, prout ante nūm 558. traditum est, ex lege In naue Sanfeij, ff. Depositi.

Depositor autem, vel est rei dominus, vel non est. Ec hie rursus, vel est legitimus rei deponenda possessor, vt tutor, curator, & economist, Prelatus, filius familiæ, & seruus, bonorum quorum sunt administratores, & vslarij ac vslutarij bonorum quorum habent vslum, vel vslum vslatum, vel non est legitimus possessor, vt fū & prædo, qui, vt colligitur ex lege n. §. Si prædo, & ex lege Bonafides, in fine, ff. Depositi, deponere potest apud a-
lium insciū furti vel præda.

Depositarius deniq; vel est tantum vnlus, vel sunt plures, de quibus illud est notandum, quod vterque in solidū obligatur ad depositum, vt habetur ex lege prima §. Si

apud

apud duos, &c. Depositum. Quod idem est iudicandum, si res apud aliquem deposita, ipso mortuo peruerterit ad hæredes ipsius communiter, ut cum diuidi non potuit; non item si transierit ex parte ad unum quemque: ut quando deposita est summa pecunia, & unus heredum accipit unam partem, & alius aliam, vniuersaliter; solum tenetur ex parte quam accepit. Ita habetur ex lege Si duo, &c. Depositum.

Obligationes, & actiones que oriuntur ex deposito.

SECTIO III.

561.

Ad hanc, quatuor sunt obligationes quas habet depositarius ex contractu depositi. Prima est, rem apud se depositam custodiendi ea fide, & cura qua soler res suas, ex Cap. Bona fides, De deposito, & ex lege Quod Nerua, ff. Depositum. Huius plenior cognitio habebitur ex sequenti capite in priori sectione. Secunda est, rem depositam restituendi ab illo mora quandocumque dominus illam repetet, ex eod. Cap. Bona fides, & ex leg. i. §. Est autem, ff. Depositum. Sunt tamen aliquot casus in sequenti cap. scđ. posteriori proponendi, in quibus talis obligatio cessat. Tertia est, ex eadem lege prima, §. Si res deposita, rem depositam reddendi in eo statu in quo illam accepit, hoc est, non corruptam, nec fractam, nec diminutam, nec detritam, nec deniq; aliquo modo factam deteriorem: atq; adeo refaciendi quidquid detrimenti eadem res passa est ipsius dolo, aut culpa latente lata. Quarta, non vitre deposita absque consensu expresso, vel tacito depositori, si que viatur, reus furti in iure dicitur, lege Si sacrulum, ff. Depositum, & lege Qui sursum, ff. De conditione furtiva, & §. Furtum autem sit, Instituti De obligationibus que ex delicto nascentur. Non procedit tamen hæc obligatio, iuxta ante habita in nu. 558, quando quia bona fide crederet domino futurum gratum talem vnum, aut quando idem vnum in eiusdem domini commodum cederet.

562.

ACTIONES autem quae ratione depositi dantur, sunt duas, qua competit deponenti, & ipsius heredibus aduersus depositarium, & ipsius heredes, cum depositarius ipse male versatus est in deposito, aut heredes ipsius facti sunt locupletiores ex eo; tunc enim datur actio aduersus hos ad restitutionem rei integræ; immo & aduersus heredes, qui nesciens rem penes restitutorem depositarum fuisse, alienauit eam, nec potest redimere, quia ad estimationem rei deposita condemnabitur per legem primam, §. finali, ff. Depositum. Altera actio, legem Ei quem, ff. Depositum, ex aduerso competit depositario, & ipsius heredibus aduersus depositorem, & ipsius heredes, qua repeatat impensas necessarias, & viles, si quas fecit in te deposito; idemque damna, si quae passus est ex deposito, vt si quis sciens deponeret seruum qui fur esset, vel equum calcitratum.

CAPUT XLVI.

De questione, cuius damno res in depositum data pereat, & de modo quo depositum finitur.

SUMMARIUM.

563. Depositum perit ponenti, nisi depositarius sit in dolo, aut latente culpa.
 564. Qui nonnumquam tenetur de levi, acetiam de leuisima culpa.
 565. Casus in quibus id contingit.
 566. De difficultate, An depositarius mercede conductus tenetur tantummodo de culpa levi.
 567. Qui specialiter pro deposito custodia mercedem accipit, de levi quidem culpae tenetur, non tamen de leuisima.
 568. Idem iudicium est de eo qui non pro custodia specialiter, sed pro sua opera mercedem accipit.
 569. Modus quo depositum finitur.
 570. Casus aliquot in quibus depositarius non tenetur depositum reddere depositori petenti.
 571. Vbi & cuius expensis restituendum sit depositum.

572. Explicatio dubij, An lucrum partum ex deposito, restitendum sit depositori.

573. Quedam breviter notata de deposito.

Explicatio questionis, cuius damno res data in depositum pereat aut deterioretur.

SECTIO PRIOR.

Si absque dolo, aut lata culpa depositarij, res deposita pereat, aut deterioretur; eam deponenti perire, aut deteriorari, habetur ex lege. Cod. Depositum; vbi expresse dicitur depositarium teneri solum de dolo, aut lata culpa. Quod etiam bona ratione confirmatur in lege i. §. Is quoque, ff. De actionibus & obligationibus quia depositum ex se, & ordinari fit in gratiam, & commodum solius deponentis; qui si negligenter rei sua custodem elegerit, debet, vt etiam habetur Infractus, tit. Quibus modis re contrahatur obligatio, §. Preterea, si uerba facilitati imputare. Quanquam si magna sit negligentia, merito ea dolo equiparatur. Nec obstat quod in lege Si ut certo, §. 2, ff. Commodati, dicitur in deposito tantum præstari dolum; & in lege Contractus, ff. De regulis iuris, depositum dictere cipere tantum dolum. Sic enim intelligendum est, vt doli nomine comprehendatur lata culpa, iuxta textum in lege Quod Nerua, ff. Depositum, ac illud, quod in iure lata culpa dolo comparetur, lege aduersus, ff. Hæc autem, ff. Si mensu falso sum modum dixerit. Atque hæc quidem vera sunt spectata vi & natura huius contractus qui in depositario exiguntur fidem & curam gratuitam in custodiendo rem depositam.

Sed ex alio capite censer potest teneri, tum de culpa leui, tum etiam de culpa leuisima: immo, & de casu fortuito, vt bene explicat Gabr. in 4. distinct. 15. quast. 10. art. 3. dub. ultimo, nempe si nominativi conuentum est, vt de aliquo talium, vel de omnib; teneatur; ex Cap. Bona fides, De deposito, & ex lege i. §. Sæpe euenerit, ff. Depositum, quoniam contractus legem accipiunt ex conuentione, vt dicitur in ead. lege, §. Si conuenit. Item si mora restituendi, aut dolus, vel lata culpa in restituendo, vel custodiendo depositum, præcessit vel culpam siue leuem, siue leuisimam, aut casum fortuitum, depositarius tenebitur de tali culpa, siue leui, siue leuisima, aut casu fortuito, etiam si apud deponentem res periiplet, prout habet glossa ad cit. Cap. Bona fides, verbo De culpa. Et ratio esse potest, quod radix obligationis tunc restituendi sit iniusta acceptio.

Ex his autem intelligitur damnum semper ad depositarium pertinere, quando per vnum rei deposita contra voluntatem deponentis, aut aliquo alia ratione ei non permisla, petiti res ipsa deposita, aut deteriora facta est. Natales vius est cum dolo, qui tanquam causa damni, obligationem inducit illud refaciendi, quæ sic excludit excusationem, vt pactum iniiri nequeat, quod depositarius de eo non teneat, ex leg. i. §. illud non probatis, ff. Depositum (vibratio redditus, quod id sit contra bonos mores) & ex lege Contractus, ff. De regulis iuris, & ex lege Si vnum, §. Illud ff. De pactis.

Adhac, si depositarius vltro se offerat ad custodiendum depositum, tenetur de culpa leuisima, non tamen de casu fortuito, quando deponens quererebat diligenter, quem depositarius exclusit offerendo se, illumq; delusus. Istud docent in verbo Depositum Angelus §. 3. & Syll. qu. 1. Tenebat etiam de eadem culpa depositarius, si depositum factum sit tantum gratia ipsius, vt norat Panorm. ad memoratum Cap. Bona fides, num. 3. Sin factum sit in virtutis commodum, tenetur depositarius de culpa leui, non de leuisima. Similiter si factum sit in commodum quidem solius deponentis, sed depositarius ex amicitia se obtulit, & propterea deponens omisit alteri diligentiori rem suam committere, prout ex communis sententia habet Nauar. in Enchir. cap. 17. n. 18i.

SPECIALIS autem difficultas est. An similiter de culpa leui tantum censensus sit teneri depositarius, qui mercede præstat rei deposita custodiā, an etiam leuisima? Vbi aduerte, constare quidem, cum quis recipit depoli-